EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 4.11.2010
COM(2010) 622 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

2009 M. PASIRENGIMO NARYSTEI STRUKTŪRINĖS POLITIKOS PRIEMONĖS (ISPA) METINĖ ATASKAITA

SEC(2010 1304 final

TURINYS

1. Įvadas ... 3
2. ISPA projektas 2005HR16PPE001 – Karlovaco vandens ir nuotekų valymo programa ... 4
3. ISPA projektas 2005HR16PPT001 – geležinkelio ruožo „*Vinkovci – Tovarnik* – valstybės siena“ rekonstrukcija ... 5
4. ISPA biudžetas ... 6
5. Nauji ISPA projektai ... 7
6. Nauji įsipareigojimai ... 7
7. 2005–2009 m. finansuoti rojektai ... 7
8. Mokėjimai ... 8
9. Suvestinės lentelės ... 9
10. Techninės pagalbos teikimo formos ir būdai ... 10
11. Techninės pagalbos teikimas paramą gaunančios šalies iniciatyva ... 10
12. Techninės pagalbos teikimas Komisijos iniciatyva ... 11
13. Įgyvendinimas ... 12
14. Projektų stebėsena ... 13
15. Finansų valdymas ir kontrolė, įskaitant *EDIS* ... 13
16. Rizikos vertinimas ... 15
17. Europos Audito Rūmų išvados ... 15
18. Bendrojo finansavimo partneriai − EIB ir ERPB ... 15
19. Viešieji pirkimai ... 15
20. Konkurencijos politika ... 16
21. Aplinkos politika ... 16
22. Transporto politika ... 16
23. Viešinimo veiksmai ... 18

1. ĮVADAS

2004 m. birželio mėn. Briuselyje vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime Kroatijai suteikus šalies kandidatės statusą, nuo 2005 m. sausio 1 d. ši šalis gauna ISPA paramą. Taigi Kroatija pasekė ankstesnių ISPA paramos gavėjų, kuriems ISPA parama teikta nuo pat šios priemonės įgyvendinimo pradžios 2000 m., pavyzdžiu. 2007 m. sausio 1 d. Bulgarija ir Rumunija tapo Europos Sąjungos narėmis ir nustojo gauti pasirengimo narystei paramą, įskaitant ISPA lėšas. Šioms dviems šalims tapus valstybėmis narėmis, Kroatija liko vienintelė ISPA paramos gavėja. Taigi šioje ataskaitoje nagrinėjama tik Kroatijoje vykdoma ISPA veikla.

2009 m. projektų įgyvendinimo tempas Kroatijoje labai paspartėjo, tačiau, deja, ši tendencija neatsispindėjo ISPA mokėjimuose, kurių atitinkamai nepadaugėjo. Pagrindinė minėto reiškinio priežastis – kai kurie svarbūs 2009 m. paskelbti konkursai nebuvo baigti iki metų pabaigos dėl su konkursų eiga susijusių problemų. Vis dėlto, reikia pažymėti, kad 2009 m. buvo nuolat teikiamos tarpinių mokėjimų paraiškos, o tai rodo, kad praktiniai įgyvendinimo veiksmai tęsėsi.

Nors apčiuopiamos praktinio įgyvendinimo pažangos, susijusios su mokėjimais ir sutarčių sudarymu, nebuvo, reikėtų pabrėžti, kad 2009-ųjų negalima laikyti nesėkmingais ISPA paramos teikimo Kroatijoje metais. Išsprendus rimtas ir sudėtingas technines ir teisines problemas, keli svarbūs konkursai pagaliau buvo paskelbti. Be to, vykdomoji institucija ir galutiniai paramos gavėjai dėjo atkaklias pastangas, kad būtų laikomasi terminų ir kad techniniai dokumentai atitiktų nustatytus standartus. Šios pastangos davė rezultatų – visi šeši ISPA projektai Kroatijoje turėjo būti pradėti realiai įgyvendinti 2010 m. pradžioje.

2009 m. buvo sėkmingai baigtas pirmasis iš šešių ISPA projektų. Be to, dėl mažesnių nei sutartimi nustatytų kainų buvo galima pakeisti dviejų projektų finansinius memorandumus. Todėl iš ISPA lėšų buvo finansuojami didesnio masto darbai, o bendrojo finansavimo dalis padidėjo. Kiti keturi finansiniai memorandumai turėjo būti pakeisti 2010 m., siekiant tų pačių tikslų.

Didelėmis visų su 2009 m. ISPA projektų įgyvendinimu susijusių šalių pastangomis ir ryžtu visos pagrindinės sutartys dėl šešių ISPA projektų turės būti pasirašytos 2010 m. pradžioje. Tai reiškia, kad 2010 m. veikla daugiausia turės buti susijusi su praktiniu projektų įgyvendinimu, projektų valdymu, stebėsena ir mokėjimais, o ne su konkursų skelbimu.

Dėl laipsniškai įgytos patirties ir didesnio darbuotojų skaičiaus Kroatijos ISPA vykdomoji institucija, kuri veikia kaip Finansų ir sutarčių sudarymo centrinė agentūra (angl. CFCA), 2009 m. dirbo daug veiksmingiau. Darbuotojų išsaugojimas ir tinkamą patirtį turinčių inžinierių įdarbinimas vis dar kelia sunkumų. 2009 m. intensyvūs darbuotojų mokymai buvo tęsiami, o Agentūros veikla akivaizdžiai pagerėjo.

Reikia atsižvelgti ir į paskutinę aplinkybę, susijusią su ISPA projektų įgyvendinimo metu kilusiais sunkumais. Galima teigti, kad 2009 m. padaryta apčiuopiama pažanga, nors tuo pat metu pradėti įgyvendinti Pasirengimo narystei pagalbos priemonės (angl. IPA, toliau – PNPP) finansuojami projektai. Kad būtų pradėti šie lygiagretūs PNPP

veiksmai, daug pastangų įdėjo įvairios už ISPA paramą atsakingos įstaigos, visų pirma dvi kompetentingos ministerijos – Finansų ministerija ir CFCA.

2. ISPA PROJEKTAS 2005HR16PPE001 – KARLOVACO VANDENS IR NUOTEKŲ VALYMO PROGRAMA

Darbų įgyvendinimo padėtis (2009 m. žiema)

Pamatų dėjimas

Pamatų betonavimas

Žemės kasimo ir polių kalimo darbai

Įvažiavimo į statybų aikštelę darbai

3. ISPA PROJEKTAS 2005HR16PPT001 – GELEŽINKELIO RUOŽO „*VINKOVCI – TOVARNIK* – VALSTYBĖS SIENA“ REKONSTRUKCIJA

Darbų įgyvendinimo padėtis (2009 m. žiema)

Đeletovci geležinkelio stotis (vakarų pusė)

Đeletovci geležinkelio stotis (rytų pusė)

Rekonstruoto geležinkelio ruožas

Projekto informacijos skydas

4. ISPA BIUDŽETAS

Remiantis Komisijos veikla pagrįstos apskaitos sistema, ISPA biudžetas numatytas dviejose biudžeto eilutėse: funkcijoms skirtoje biudžeto eilutėje B13.01.04.02 ir veiklai skirtoje biudžeto eilutėje B13.05.01.01. Pirmoje eilutėje numatytos lėšos Techninės pagalbos (TP) administracinėms išlaidoms, daugiausia skirtoms stiprinti Europos Sąjungos delegaciją Kroatijos Respublikoje, kompensuoti. Ši eilutė nebetaikoma nuo 2006 m. Antroje biudžeto eilutėje numatyti mokėjimų asignavimai, skirti efektyviam ISPA įgyvendinimui ir veikimui Kroatijoje.

Biudžeto eilutėje B13.05.01.01 nurodyta suma apima visas išlaidas, susijusias su bendruoju infrastruktūros projektų (priemonių) finansavimu. 2009 m. iš šios eilutės išmokėta 6 762 276,41 EUR suma.

***1 lentelė*. 2009 m. ISPA biudžetas (EUR)**

Biudžeto eilutė	Atlikti mokėjimai
Funkcijoms skirta biudžeto eilutė B13.01.04.02 (uždaryta 2006 m.)	0
Veiklai skirta biudžeto eilutė B13.05.01.01	**6 762 276,41**
Iš viso	**6 762 276,41**

Projektų finansavimas

5. NAUJI ISPA PROJEKTAI

2009 m. naujų projektų nebuvo priimta.

6. NAUJI ĮSIPAREIGOJIMAI

2009 m. naujų įsipareigojimų aplinkos ar transporto sektoriuose nebuvo priimta, kadangi ISPA baigta naudoti 2006 m.

7. 2005–2009 M. FINANSUOTI ROJEKTAI

2005–2006 m. Komisija, remdamasi Kroatijos pateiktais pasiūlymais, iš viso patvirtino šešis projektus. Trys iš jų susiję su aplinkos sektoriumi, du – su transporto sektoriumi ir vienas – su horizontaliąja TP priemone (skirta įstatymais numatytiems stebėsenos komitetams steigti ir ISPA vykdomosioms institucijoms remti). Bendros tinkamos finansuoti šių projektų investicijų išlaidos sudaro 107 474 736 EUR, iš kurių 59 000 000 EUR arba 54,8 proc. skiriama kaip ISPA dotacijos. Iki 2006 m. pabaigos Komisija išmokėjo 100 proc. Kroatijai numatytų ISPA lėšų už 2005–2006 m. laikotarpį; įsipareigojimų asignavimai tolygiai paskirstyti aplinkos ir transporto sektoriams.

2 lentelė. **2005−2006 m. Kroatijoje patvirtinti projektai[1] (EUR)**

Sektorius	Projektų sprendimų skaičius	Tinkamos finansuoti išlaidos	ISPA įnašas	Vidutinė dotacija %	Įsipareigojimai
Aplinka	3	46 287 701	29 466 355	63,65	29 466 355
Transportas	2	60 924 700	29 271 310	56,5	29 271 310
Horizontalioji TP	1	262 335	262 335	100	262 335
Iš viso	**6**	**107 474 736**	**59 000 000**	**73**	**59 000 000**

8. MOKĖJIMAI

Paprastai kiekvienam investiciniam projektui skirtus mokėjimus sudaro du išankstiniai mokėjimai, atitinkantys 20 proc. ISPA įnašo, ir tarpiniai mokėjimai (t. y. kompensuojamos sumos), sudarantys iki 80 proc. (kai kuriais atvejais – iki 90 proc.) viso įnašo, taip pat galutinio likučio apmokėjimas projektui pasibaigus. 2009 m. Kroatijoje patvirtintiems ISPA projektams iš viso išmokėta 6,76 mln. EUR, tai sudaro 11,4 proc. atitinkamų ISPA dotacijų.

2009 m. toliau buvo daroma pažanga įgyvendinant ISPA priemones. Daugiausia tais metais pateiktų paraiškų buvo dėl tarpinių mokėjimų. Tai padrąsinantis pokytis, kadangi tarpiniai mokėjimai išmokami remiantis faktinėmis išlaidomis, todėl atspindi konkrečius įgyvendintus veiksmus. 2009 m. bendra mokėjimų suma buvo 6 762 276,41 EUR, tai yra šiek tiek mažiau nei 2008 m. išmokėta suma (7 888 041,30 EUR). Mokėjimų sumažėjimo priežastis buvo su dviem svarbiais darbų konkursais susijusios problemos ir vėlavimas: nors ir paskelbti 2009 m. pradžioje, šie konkursai metų pabaigoje dar nebuvo baigti.

2005−2009 m. laikotarpio pabaigoje Kroatijai iš viso išmokėta 20 846 023,71 EUR, tai sudarė 35,33 proc. tuo laikotarpiu įvykdytų biudžetinių įsipareigojimų (59 mln. EUR).

3 lentelė. **Mokėjimai (EUR)**

Sektorius	2005–2008	2009	Iš viso 2005–2009
Aplinka	5 486 527,00	2 390 822,62	7 877 349,62
Transportas	8 387 352,30	4 371 453,79	12 758 806,09
TP	209 868,00	0	209 868,00
Iš viso	**14 083 747,30**	**6 762 276,41**	**20 846 023,71**

[1] Naujų projektų nebuvo patvirtinta nuo 2006 m., kadangi tais metais ISPA programa buvo baigta naudoti.

9. SUVESTINĖS LENTELĖS

4 lentelėje pateikiama ISPA intervencijų 2009 m. ir 2005–2009 m. laikotarpiu apžvalga.

***4 lentelė*. 2005−2009 m. Kroatijoje patvirtinti projektai (EUR)**

Subsektorius	Projektų skaičius	Tinkamos finansuoti išlaidos	ISPA įnašas	2009 m.		2005–2009 m.	
				Įsipareigojimai	Mokėjimai	Įsipareigojimai	Mokėjimai
Aplinka							
Vanduo	0	0	0	0	0	0	0
Vanduo ir nuotekų valymas	1	36 000 000	22 500 000	0	2 217 698,68	22 500 000	6 717 698,68
Nuotekų valymas	0	0	0	0	0	0	
Kietosios atliekos	1	8 823 601	6 000 049	0	0	6 000 049	600 005,00
Oro kokybė	0	0	0	0	0	0	
Horizontaliosios priemonės	1	1 464 100	966 306	0	173 123,94	966 306	559 645,94
Visas sektorius	**3**	**46 287 701**	**29 466 355**	**0**	**2 390 822,62**	**29 466 355**	**7 877 349,62**
Transportas							
Keliai	0	0	0	0	0	0	
Geležinkeliai	1	60 182 962	28 789 180	0	4 275 027,79	28 789 180	12 565 954,09
Keliai ir geležinkeliai	0	0	0	0	0	0	
Vidaus vandens keliai	0	0	0	0	0	0	
Oro uostai	0	0	0	0	0	0	
Horizontaliosios priemonės	1	741 738	482 130	0	96 426	482 130	192 852,00
Visas sektorius	**2**	**60 924 700**	**29 271 310**	**0**	**4 371 453,79**	**29 271 310**	**12 758 806,09**
Horizontaliosios priemonės							
TP	**1**	262 335	262 335	0	0	262 335	209 868
IŠ VISO	**6**	**107 474 736**	**59 000 000**	**0**	**6 762 276,41**	**59 000 000**	**20 846 023,71**

Techninė pagalba

10. TECHNINĖS PAGALBOS TEIKIMO FORMOS IR BŪDAI

Galimybė prireikus gauti techninę pagalbą yra labai svarbi siekiant užtikrinti sėkmingą ISPA projektų programavimą ir įgyvendinimą. Šios priemonės daugiausia skirtos projektams rengti ir įgyvendinti glaudžiai bendradarbiaujant su paramos gavėjais ir tokiu būdu taikant mokymosi iš patirties metodą. Be to, ISPA, prisidėdama prie institucijų stiprinimo ir administracinių pajėgumų didinimo, padeda paramą gaunančioms šalims pasirengti įgyvendinti sanglaudos politikos priemones.

Taikomos dviejų tipų techninės pagalbos priemonės:

- paramą gaunančios šalies iniciatyva teikiama techninė pagalba, tiesiogiai susijusi su projekto finansavimu, pvz., projekto rengimu ir (arba) plėtra, technine projekto įgyvendinimo pagalba ir administracinių pajėgumų didinimu;

- Komisijos iniciatyva teikiama techninė pagalba, daugiausiai susijusi su EK delegacijos veikla, įskaitant projektų vertinimą.

11. TECHNINĖS PAGALBOS TEIKIMAS PARAMĄ GAUNANČIOS ŠALIES INICIATYVA

Projekto rengimas ir institucijų stiprinimas

Projektams rengti skirtomis TP priemonėmis siekiama užtikrinti, kad paramą gaunančios šalys, atsižvelgdamos į projekto koncepcijos, valdymo ir veikimo aspektus, parengtų ir teiktų Komisijai finansuoti iš ES lėšų techniškai ir finansiškai pagrįstus projektus. Jei reikia, taikant šias priemones galima parengti strateginius tyrimus, susijusius su sektoriais arba subsektoriais, kurie atitinka reikalavimus pasirengimo narystei pagalbai gauti. Be to, jomis paprastai siekiama parengti daug kokybiškų projektų, kad prireikus būtų galima pateikti pakankamai tinkamų projektų, o paramą gaunanti šalis galėtų aktyviai juos vykdyti ir visiškai įsisavinti esamas lėšas. Kokybiškų projektų paketo rengimas taip pat yra esminė sėkmingo PNPP įgyvendinimo sąlyga. Dvi iš trijų šiuo metu įgyvendinamų techninės pagalbos priemonių skirtos parengti PNPP projektų paketus aplinkos ir transporto sektoriuose. Trečiąja priemone siekiama didinti institucinius CFCA pajėgumus valdyti ir įgyvendinti ISPA projektus.

Iš viso 2005–2006 m. patvirtintos dvi projektams rengti skirtos TP priemonės, kurių bendros tinkamos finansuoti išlaidos – 2 205 838 EUR, iš kurių 1 448 436 EUR (65,6 proc.) finansuoja ISPA. Viena techninės pagalbos priemonė, skirta instituciniams pajėgumams stiprinti, buvo patvirtinta 2006 m.; jos tinkamos finansuoti išlaidos, kurias 100 proc. padengia ISPA, yra 262 335 EUR.

5 lentelė. **Kroatijos iniciatyva teikiamos techninės pagalbos priemonės 2005−2009 m. (EUR)**

Subsektorius	Projektų skaičius	Tinkamos finansuoti išlaidos	ISPA įnašas	2009 m. įsipareigojimai	2009 m. mokėjimai	2005–2009 m. įsipareigojimai	2005–2009 m. mokėjimai
Aplinka							
Visas sektorius	1	1 464 100	966 306	0	173 123,94	966 306	559 654,94
Transportas							
Visas sektorius	1	741 738	482 130	0	96 426,00	482 130	192 852,00
Horizontalioji TP							
Visas sektorius	1	262 335	262 335	0	0	262 335	209 868,00
IŠ VISO	3	2 468 173	1 710 771	0	269 549,94	1 710 771	962 374,94

12. TECHNINĖS PAGALBOS TEIKIMAS KOMISIJOS INICIATYVA

Nuo ISPA veikimo pradžios techninės pagalbos veikla, vykdoma Komisijos iniciatyva arba jos vardu, daugiausiai buvo siekiama EK delegacijai suteikti galimybes atlikti *ex ante* kontrolės procedūras (įskaitant projektų vertinimą) pagal ES lėšų valdymo standartus. Nuo 2006 m. ISPA tokių techninės pagalbos priemonių nefinansavo. Nuo to laiko visas tokio pobūdžio priemones finansavo PNPP.

Valdymas ir įgyvendinimas

13. ĮGYVENDINIMAS

Pirmieji du projektai Kroatijoje buvo patvirtinti 2005 m. gruodžio mėn., o paskutiniai keturi – 2006 m. liepos ir rugsėjo mėn. 2009 m. pabaigoje pradėtas praktinis penkių iš šešių ISPA projektų įgyvendinimas, įskaitant du iš trijų infrastruktūros projektus. Dėl paskutinio infrastruktūros projekto taip pat buvo paskelbtas konkursas, o sutartį buvo numatyta pasirašyti 2010 m. pradžioje. Trys ISPA sutartys šiuo metu yra visiškai įvykdytos, o vykdant kitas gerokai pažengta į priekį. Be to, dėl vieno iš trijų infrastruktūros projektų buvo sudaryta sutartis ir jis baigiamas įgyvendinti – atlikta maždaug 65 proc. darbų (žr. projekto nuotraukas 6 psl.).

2009 m. pabaigoje dar turėjo būti skelbiami konkursai siekiant sudaryti šešias sutartis (keturios iš jų – tiekimo sutartys). Kiti du konkursai tuo laikotarpiu buvo vertinami. Viena sutartis buvo nutraukta, todėl turėjo būti paskelbtas naujas konkursas.

2009 m. ir toliau reikėjo spręsti sudėtingas, su konkursais ir sutartimis susijusias problemas. Trys svarbūs konkursai (du – dėl darbų atlikimo, vienas – dėl paslaugų teikimo) turėjo būti pakartoti, todėl susijusių projektų įgyvendinimas vėlavo ir tapo sudėtingesnis. Be to, vienas konkursą laimėjęs rangovas praėjus keliems darbų vykdymo mėnesiams sutartį nutraukė, tad konkursą reikėjo skelbti iš naujo.

Šiuo metu baigiamos sudaryti sutartys dėl daugumos ISPA projektų. Todėl dedama vis daugiau pastangų siekiant užtikrinti, kad kiekvienam projektui ISPA skiriama suma būtų visiškai išmokėta. Todėl projektai gali būti koreguojami – tai gali būti atliekama 2010 m. keičiant atitinkamą finansinį memorandumą.

Sanglaudos fondo ir buvusios ISPA priemonės 2000–2006 m. projektų baigimo gairių[2] pakeitimas buvo priimtas siekiant iki 2011 m. gruodžio 31 d. pratęsti galutinę išlaidų atitikties reikalavimams datą buvusiems ISPA (dabar Sanglaudos fondo) projektams, patvirtintiems 2004 m. sausio 1 d. ir vėliau, o iki 2012 m. gruodžio 31 d. minėtą terminą pratęsti 2004 m. sausio 1 d. ir vėliau priimtiems projektams, kuriems skirta 100 mln. EUR ar didesnė finansinė parama. Panašūs pasiūlymai bus pateikti dėl šiuo metu Kroatijoje įgyvendinamų infrastruktūros projektų. Galutinė išlaidų atitikties reikalavimams data pratęsta Komisijos iniciatyva, siekiant padėti buvusios ISPA (dabar Sanglaudos fondo) paramą gaunančioms šalims ekonomikos krizės metu. Kroatijos atveju šis vienerių metų pratęsimas padėtų tinkamai paskirstyti visas ISPA lėšas, skirtas paramą gaunančiai šaliai.

2009 m. Kroatijos ISPA vykdomosios institucijos veikla ir toliau buvo nesisteminga, nors pastebėtas bendras pagerėjimas. Viena iš blogų rezultatų priežasčių yra vis didesnis darbuotojų, kurie dabar atsakingi ir už PNPP projektus bei jų įgyvendinimą, darbo krūvis. Be to, nepakankamą projektų įgyvendinimo tempą lėmė ir lėtos, kartais labai biurokratiškos Kroatijos vidaus administracijos procedūros.

Kad būtų atsižvelgta ir į teigiamus pokyčius darant išvadas, reikėtų pažymėti, kad 2009 m. pabaigoje buvo įgyvendinami beveik visi šeši ISPA projektai. Šiuo metu

[2] SEC(2008) 415, 2008 3 28.

visos svarbios sutartys yra vykdomos arba numatoma netrukus jas pasirašyti. Be to, vis dar neįvykę konkursai, skirti sudaryti kelioms sutartims, jau yra paskelbti arba bus tuoj paskelbti. Visos šios sutartys nebuvo labai skubios. Todėl galima teigti, kad 2009-ieji buvo labai svarbūs ir sėkmingi ISPA veiklos Kroatijoje metai. Nepaisant sunkumų, didžiulės visų dalyvių dedamos pastangos buvo sėkmingos ir leido valdžios institucijoms galų gale padaryti apčiuopiamą pažangą.

14. PROJEKTŲ STEBĖSENA

Bendra ISPA įgyvendinimo pažangos ir veiksmingumo stebėsena ir vertinimas užtikrinami organizuojant reguliarius susitikimus EK delegacijos patalpose, vykdomosioms įstaigoms teikiant stebėsenos ataskaitas, Komisijos darbuotojams lankantis vietoje ir vykdant oficialią stebėseną dukart per metus vykstančiuose ISPA stebėsenos komitetų posėdžiuose Kroatijoje, taip pat gaunant vykdančiosios institucijos parengtą metinę ataskaitą apie kiekvieną ISPA projektą.

2009 m. Kroatijoje surengti du ISPA stebėsenos komitetų posėdžiai: birželio ir lapkričio mėn. Abiejuose posėdžiuose didelis dėmesys buvo kreipiamas į problemas, susijusias su dviem svarbiais darbų konkursais, kurie, po nesėkmingų bandymų sudaryti darbų sutartis, turėjo būti paskelbti iš naujo. Nepaisant kliūčių, tinkamai pakoregavus konkurso dokumentus, abu konkursai buvo paskelbti iš naujo ir metų pabaigoje abi konkurso procedūros buvo beveik baigtos.

Papildomi stebėsenos komitetų posėdžiuose dėmesį patraukę klausimai buvo šie: daugėjantys su projektų įgyvendinimu susiję sunkumai artėjant 2010 m. gruodžio mėn. t. y., galutinei mokėjimų atitikties reikalavimams datai; būtinybė sutrumpinti dokumentų tvirtinimo, kurį atlieka Kroatijos administracija, laiką; būtinybė griežčiau laikytis konkursų procedūrų (jų nesilaikymas buvo vienos iš pagrindinių pirmiau minėtų darbų sutarčių nutraukimo priežastis); būtinybė pakeisti du finansinius memorandumus, siekiant ilgesniam laikui pratęsti galutinę mokėjimų atitikties reikalavimams datą, pakoreguojant bendrojo finansavimo dalį ir reikalingų darbų apimtį pasibaigus visiems konkursams; galutinių ataskaitų rengimo reikalavimai; rangovų nepatenkinamų darbo rezultatų svarstymas ir vienos konkrečios sutarties nutraukimo padarinių aptarimas; individualiose ISPA sąskaitose sukauptų palūkanų paskirstymas ir naudojimas; ISPA lėšų pertekliaus panaudojimas kiekvienam atskiram ISPA projektui, pasibaigus sutarčių sudarymo procesui; būtinybė padidinti darbuotojų skaičių atitinkamose Kroatijos įstaigose, kurios dalyvauja įgyvendinant projektus; likusių finansinių memorandumų pakeitimai, taip pat būtinybė paprašyti specialaus leidimo pratęsti galutinę visų trijų infrastruktūros projektų atitikties reikalavimams datą iki 2011 m. gruodžio mėn., kad būtų panaudotos visos ISPA lėšos (toks pratęsimo prašymas jau buvo patenkintas kai kuriems 2005–2006 m. patvirtintiems Sanglaudos fondo – buvusios ISPA – projektams).

15. FINANSŲ VALDYMAS IR KONTROLĖ, ĮSKAITANT *EDIS*

Pagrindiniai finansų valdymo ir kontrolės bei pažeidimų šalinimo reikalavimai yra nustatyti ISPA reglamento[3] bei finansinio memorandumo III priedo nuostatose,

[3] 1999 m. birželio 21 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1267/1999, nustatantis struktūrinės pasirengimo stojimui politikos instrumentą (OL L 161, 1999 6 26, p. 73).

taikomose Komisijai atliekant *ex ante* kontrolę. Šie reikalavimai yra panašūs į Sanglaudos fondui ir struktūriniams fondams taikomus reikalavimus. Pagrindiniai aspektai yra susiję su vidaus finansų kontrolės sistemų ir procedūrų, kurios užtikrintų skaidrias be jokios diskriminacijos viešųjų pirkimų procedūras, nustatymu, tiksliomis deklaruojamomis išlaidomis, pakankamais vidaus audito pajėgumais, pakankama audito seka ir tinkamais sprendimais pažeidimų atvejais.

Iš pradžių Regioninės politikos generalinio direktorato Audito skyrius planavo atlikti ISPA projektų Kroatijoje auditą 2009 m., kuriuo norėta užtikrinti, kad su ISPA projektų įgyvendinimu ir finansų srautais susijusi informacija laiduotų: 1) Komisijai pateiktų išlaidų deklaracijų teisėtumą ir tvarkingumą; 2) atitiktį ES teisės aktams, o ypač viešo informacijos skelbimo reikalavimų laikymąsi; 3) patikimo finansų valdymo principų laikymąsi. Tačiau dėl įvairių priežasčių auditas turėjo būti nukeltas į 2010 m. pradžią.

2009 m. audito skyriaus veikla daugiausia buvo susijusi su tais metais pradėta įgyvendinti Pasirengimo narystei pagalbos priemone (PNPP)[4]. Nors 2009 m. audito skyrius neatliko patikrų Kroatijoje, jis kartu su ES delegacija toliau darė spaudimą Kroatijos valdžios institucijoms, kad būtų padidinti instituciniai pajėgumai toliau įdarbinant ir mokant darbuotojus.

ES delegacija Zagrebe ir toliau buvo pagrindinė patikimo finansų valdymo ir kontrolės užtikrinimo priemonė. Atmestų ISPA dokumentų skaičius vis dar yra didelis, o tai rodo, kad Kroatijos valdžios institucijos turi įdėti dar daugiau pastangų, kad būtų galima pasitikėti jų gebėjimais tinkamai savarankiškai valdyti ISPA lėšas. Reikėtų pabrėžti, kad nesėkmingai pasibaigus papildomam įdarbinimo procesui ES delegacijoje vis dar trūksta darbuotojų. Dėl šios priežasties ir dėl gerokai padidėjusio su PNPP veikla susijusio darbo krūvio delegacijos personalas turi labai daug darbo ir patiria didelę įtampą.

DIS

Vykdomajai institucijai Kroatijoje (CFCA) būtina DIS (Decentralizuoto įgyvendinimo sistemos) akreditacija, kaip nustatyta Finansinio reglamento 164 straipsnio nuostatose[5]. Komisija suteikė DIS akreditaciją 2006 m. vasario 13 d.

EDIS

Kadangi, 2006 m. pradėjus taikyti Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP), ISPA nustojo galioti, ketinimas nuo ISPA pereiti prie EDIS (Išplėstinės decentralizuotos įgyvendinimo sistemos, angl. EDIS, kurią taikant Komisija atliktų tik *ex post* kontrolę) nebeteko prasmės. Todėl dabar Kroatijos valdžios institucijos pastangas sutelkė į pasirengimą nuo PNPP struktūros, kuri veiks artimoje ateityje iki stojimo, pereiti prie EDIS. Iki to laiko ES delegacijos Kroatijoje vaidmuo prižiūrint ISPA priemonių valdymą, įgyvendinimą ir vykdant jų stebėseną išliks labai svarbus.

---

4 Pagrindinis audito skyriaus uždavinys 2009 m. – gauti pakankamų garantijų, kad PNPP projektų valdymo ir kontrolės sistemos atitinka galiojančių reglamentų reikalavimus ir yra veiksmingos.

5 Vis dėlto, šios nuostatos buvo išbrauktos 2007 m. gegužės 1 d. Reglamentu (EB, Euratomas) Nr. 1995/2006 (OL L 390, 2006 12 30, p. 1.).

16. RIZIKOS VERTINIMAS

2009 m. numatyta audito strategija buvo pagrįsta ISPA įgyvendinimo analizės rezultatais ir susijusiais Regioninės politikos generalinio direktorato Audito direktorato tikslais. Audito strategijoje nustatyti tikslai, kuriuos iškėlė Regioninės politikos generalinio direktorato vadovybė. Šie tikslai iškelti remiantis išsamiomis diskusijomis, kurių metu pasidalinta informacija apie galimą riziką, su šioje veikloje dalyvaujančiais direktoratais. Audito strategijoje, atsižvelgiant į nustatytą riziką, numatyti veiksmai šiems tikslams siekti. Apskritai kalbant, šią strategiją įgyvendinus, rizika sumažėtų. Nors iš pradžių ir buvo numatytas, joks ISPA projektų auditas Kroatijoje 2009 m. nebuvo atliktas. Paskirta nauja tokio audito data – jis numatytas 2010 m. pradžioje.

Pagal *ex ante* patvirtinimo sistemą pirmiausia siekiama užtikrinti, kad būtų nustatytos pakankamos kontrolės procedūros, susijusios su projektų įgyvendinimu ir mokėjimais. Tačiau pasirengimo narystei lėšų valdymas yra susijęs su rizika, nes lėšos skiriamos įvairioms organizacijoms ir naudojant įvairias sistemas. Tinkamos finansuoti išlaidos nustatomos pagal ES ir valstybių taisykles ir sąlygas, kurios gali būti painios ir klaidingai aiškinamos.

17. EUROPOS AUDITO RŪMŲ IŠVADOS

2009 m. Kroatijoje neatliktas nė vienas išvykstamasis ar kitoks auditas.

18. BENDROJO FINANSAVIMO PARTNERIAI – EIB IR ERPB

Atsižvelgdama į bendrojo finansavimo partnerių projektų rengimo ir įgyvendinimo patirtį, Komisija nuolat bendravo su šiomis skolinimo institucijomis, siekdama horizontaliuoju bei nacionaliniu lygmenimis koordinuoti politiką ir metodinius klausimus, susijusius su programavimu ir įgyvendinimu. EIB ir ERPB bankų specialistų įgūdžiai rengiant dotacijų ir (arba) paskolų finansavimo derinius, įskaitant valstybinės ir privačios partnerystės susitarimus, labai naudingi tobulinant ISPA finansuojamų projektų kokybę. Vis dėlto, Europos investicijų bankas nedalyvauja nė viename Kroatijoje vykdomame ISPA projekte.

Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas yra vienintelė tarptautinė finansų įstaiga, aktyviai dalyvaujanti ISPA projekte Kroatijoje, suteikusi 10 mln. EUR paskolą 2005 m. patvirtintam aplinkos projektui – Karlovaco vandens ir nuotekų valymo programai. Todėl ERPB atstovai dalyvavo abiejuose 2009 m. Kroatijoje surengtuose ISPA stebėsenos komitetų posėdžiuose.

Indėlis įgyvendinant Europos Sąjungos politiką

19. VIEŠIEJI PIRKIMAI

Įgyvendinant ISPA projektus pagrindinės problemos iškildavo vykdant praktinėse gairėse (PRAG) nustatytus teisinius reikalavimus, susijusius su viešųjų pirkimų patikimumu, sąžiningumu ir skaidrumu. Dėl sunkumų, kilusių siekiant užtikrinti ES

viešųjų pirkimų principų laikymąsi, ISPA projektų įgyvendinimas vėlavo, o kai kuriais atvejais konkursai turėjo būti skelbiami iš naujo. Todėl ir toliau buvo būtina, kad Komisijos tarnybos, ypač ES delegacija Zagrebe, dalyvautų užtikrinant teisingą procedūrų taikymą ir klaidų ištaisymą. Be to, kartais Komisija turėdavo padėti vykdomajai institucijai palaikyti ryšį su nepatenkintais konkurso dalyviais. Nors bendra konkursų dokumentų kokybė pagerėjo, tai nėra nuolatinė tendencija.

Todėl Komisijos *ex ante* patvirtinimas, taikomas ISPA projektų konkursams skelbti ir sutartims sudaryti, ir toliau yra visiškai pagrįstas, kadangi nuspręsta nepereiti prie EDIS sistemos (žr. pirmiau pateiktą informaciją). Pagal dabartinę *ex ante* patvirtinimo sistemą ir DIS sprendimą dėl valdymo įgaliojimų perdavimo tik CFCA yra už projekto įgyvendinimą atsakinga perkančioji organizacija, o Komisija prižiūri kiekvieną viešųjų pirkimų proceso etapą. Taigi, nors Komisija nėra perkančioji partnerė, jai tenka dalis atsakomybės už viešųjų pirkimų proceso teisingumą (be Komisijos patvirtinimo paramos gavėjų ir rangovų sudarytos sutartys negalioja).

20. KONKURENCIJOS POLITIKA

Kadangi ISPA parama pirmiausia teikiama viešosioms arba lygiavertėms išlaidoms, susijusioms su viešųjų paslaugų projektais, padengti, paprastai dėl to nekyla problemų dėl nesuderinamumo su ES konkurencijos taisyklėmis. Jei laikomasi viešųjų pirkimų taisyklių ir visiems būtinas technines ir teisines sąlygas atitinkantiems veiklos vykdytojams užtikrinama galimybė naudotis infrastruktūra, tokia parama nesuteikiama jokių specialių privalumų konkrečioms įmonėms.

21. APLINKOS POLITIKA

Teikiant tiesioginę ISPA pagalbą prioritetiniams aplinkos projektams spartinamas aplinkos politikos įgyvendinimas ir ES standartų laikymasis Kroatijoje. Įgyta projektų rengimo ir įgyvendinimo patirtis padeda plėtoti administracinius pajėgumus ir spartina aplinkos sektoriaus reformą. Pirmiausia stiprinami administraciniai pajėgumai aplinkos investicijų planavimo ir prioritetų nustatymo srityse. Pasiekta didelė pažanga tinkamai įgyvendinant PAV direktyvą[6], ypač su viešomis konsultacijomis susijusius reikalavimus. Tikimasi, kad tokiu būdu ISPA prisidės prie aplinkos apsaugos pažangos Kroatijoje.

Svarbu pažymėti, kad atsižvelgiant į PNPP įgyvendinimo pradžią Kroatijoje ir padidėjus institucijų ir papildomų projektų skaičiui, būtina užtikrinti projektams įgyvendinti (įskaitant stebėseną, tikrinimą, leidimų išdavimą ir ataskaitų teikimą) reikalingus pakankamus finansinius ir žmogiškuosius išteklius.

22. TRANSPORTO POLITIKA

Transporto tinklai Kroatijoje, patvirtinti pagal TINA (Transporto infrastruktūros poreikių vertinimas) ir REBIS (regioninis Balkanų šalių infrastruktūros tyrimas), buvo formuojami atsižvelgiant į visos Europos transporto koridorių sistemą. Kai kurie jų, įskaitant VII koridorių (Dunojaus upė), X koridorių (Zalcburgas–Liubliana–Zagrebas–Belgradas–Nis–Skopjė–Veles–Salonikai, įskaitant Xa šaką) ir V koridorių,

---

[6] 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, 1985 7 5, p. 40.).

kuris turi dvi šakas Kroatijoje (Vb – Budapeštas, Zagrebas Rijeka ir Vc – Budapeštas, Sarajevas, Pločė) eina per Kroatijos teritoriją. Atsižvelgiant į šiuos tinklus, buvo parengtos nacionalinės transporto strategijos ISPA tikslams pasiekti. Todėl vienintelis ISPA transporto (geležinkelio) projektas yra TINA ir REBIS tinklų dalis, t. y. jis yra susijęs su tinklų ruožų, mazgų ar prieigų statymu ar rekonstrukcija. Kroatijos TEN-T tinklai yra pagrįsti SEETO (Pietryčių Europos transporto observatorija) rekomendacijomis.

Pasirengimo narystei priemonių derinimas

Derinimas su ES delegacijomis

Komisijos tarnybos (Plėtros GD, Išorės santykių GD ir Regioninės politikos GD) rengė reguliarius susitikimus su delegacijose dirbančiais ekspertais, atsakingais už PHARE ir ISPA, kuriuose buvo aptariamos programavimo ir įgyvendinimo problemos, ypač susijusios su konkursų skelbimu ir sutarčių sudarymu.

Derinimas su PNPP priemone

Siekiant užtikrinti veiksmingą veiklos derinimą ir išvengti dubliavimosi, dviejuose ISPA stebėsenos komiteto posėdžiuose 2009 m. Kroatijoje buvo nagrinėti klausimai, susiję su PNPP regioninės plėtros komponentu. Dvi ISPA finansuojamos techninės pagalbos priemonės yra susijusios su projektų rengimu ir įgyvendinimu pasitelkus bendrąjį PNPP finansavimą.

23. VIEŠINIMO VEIKSMAI

2009 m. nebuvo įgyvendintas nė vienas svarbus ISPA projektų viešinimo veiksmas.